

KAMPENSAKEN - ET KLART JUSTISMORD

I Kampen-saken ble 4 av de 5 tiltalte dømt i Stavanger tingrett i 2011 for frihetsberøvelse og grov legemsbeskadigelse mot Jonny André Risvik med døden til følge. Tre av dem fikk fengselsstraffer på 9 år, 5 år og 5 år, og den yngste fikk samfunnsstraff på 400 timer. Siden forbrytelsen hadde døden til følge ble de også dømt til å betale oppreisning på kr. 200.000,- til hver av Risviks foreldre. To av de som fikk strengest straff anket til Gulatings lagmannsrett, uten at dommen ble endret.

Det er ikke tvil om at frihetsberøvelsen og legemsbeskadigelsen var grove forbrytelser som fortjente hard straff. Det er imidlertid mer enn tvilsomt om de grove legemsbeskadigelser de ble dømt for kunne medføre døden. Det er mer sannsynlig at døden inntraff som en direkte følge av stump vold mot hodet som én av de fire gjorde seg skyldig i kvelden før offeret ble funnet død. Dette er en klassisk dødsårsak.

Det må i utgangspunktet ha fremstått som så tvilsomt om seigpiningen av Risvik i seg selv kunne medføre døden at tvilen i seg selv burde medføre frifinnelse for dødsfølgen. Sammenholdt med tilfellet av stump vold mot hodet som er beskrevet i dommene, og som helt alene kunne føre til døden, blir det helt galt at dommerne finner det hevet over rimelig tvil at seigpiningen var årsak til at døden inntraff. Jeg mener at det er utvilsomt at de tre som fikk fengselsstraff, og som ikke var med på den stumpe vold mot hodet kvelden før Risvik ble funnet død, ikke kunne dømmes for dødsfølgen.

De må selvsagt i ethvert tilfelle dømmes for frihetsberøvelsen og den grove vold.. Det ville i seg selv føre til strenge fengselsstraffer, men ikke så strenge som i de avsagte dommer. Begrunnelsen for betaling av oppreisning til Risviks foreldre faller også bort.

Medisinsk sakkyndig var ikke oppnevnt

Det er ubegripelig at medisinsk sakkyndig ikke var oppnevnt for å gi råd til retten om de faglige, medisinske spørsmål som saken reiser, og da særlig i forhold til hva som kunne forårsake døden. Både for tingretten og lagmannsretten var det oppnevnt sakkyndige psykologer til å gi råd om de tiltaltes evnenivå, m.m. Sakkyndig i medisin var ikke oppnevnt.

Når det gjaldt de medisinske spørsmål som saken reiser, har advokater og dommere åpenbart basert seg på sitt eget ufaglige skjønn. Det må være forklaringen på at det ikke i dommen er noen avveining av betydningen av en rekke mindre skader, som ikke alene kunne være dødelige, og det tilfelle av stump vold mot hodet som uten tvil i seg selv kunne være dødelig.

Risvik ble funnet død av AMK 13. august 2010 kl. 11:40. Han ble obdusert dagen etter. Det ble "påvist en betydelig skade av det ytre øret på venstre side", men årsak og virkning er ikke nevnt. Det ble ellers funnet en rekke skader. Obduksjonsrapporten sier uttrykkelig: "Ingen av skadene er alene dødelige". Dødsårsaken ble antatt å være "det samlede skadeomfang, i kombinasjon med utmattelse, sannsynlig dårlig væskeinntak, infeksjon og nyresvikt".

En lege som var med på obduksjonen ble avhørt i 55 minutter i tingretten og 36 minutter i lagmannsretten. På tidspunktet for obduksjonen forelå ingen opplysninger om stump vold mot hodet til Risvik, selv om skaden på venstre øre egentlig talte sitt klare språk. Det er ikke noe i rettsbøkene som indikerer at legen som ble avhørt om obduksjonen ble gjort kjent med det som var fremkommet i forklaringer før han selv ble avhørt. Det var åpenbart bare obduksjonen han skulle uttale seg om!

Klassisk tilfelle av stump vold mot hodet

Det fremgår av dommene i tingretten og lagmannsretten at en av de tiltalte fortalte om stump vold mot hodet til avdøde.

Tingretten oppsummerer grov legemsbeskadigelse fra vedkommende i 6 punkter, hvorav punkt nr. 2 var: "- har slått Risvik i øret med en manual på ca. 5,5 kg, med den følge at øret sprakk ..." Tingretten har åpenbart oppfattet volden i punkt 1 som det mest vesentlige!

Han som fikk hardest straff, fortalte også om et tilfelle av slag med manualen mot ansiktet til Risvik. Det er jo selvsagt forferdelig i seg selv, men ikke noen sannsynlig dødsårsak. Det er heller ikke knyttet tidsmessig til dødens inntreden.

Dommen i tingretten sier ikke noe om tidspunktet for slaget som medførte at øret sprakk. Det er jo noe påfallende, også fordi tingretten kommer med følgende korrekte utsagn: "De har overfor Risvik handlet på en slik måte at det ette rettens mening kun er tilfeldigheter som gjorde at døden ikke inntraff på et tidligere tidspunkt. Det vises herunder til at han bl.a. flere ganger er slått i hodet med en manual på ca. 5,5 kg..."

Tingretten er åpenbart klar over at slag i hodet med en manual på 5,5 kg i seg selv kan medføre døden. Det er rimelig uforklarlig at retten uten videre legger til grunn obduksjonsrapportens vurdering av årsaken til dødsfallet. Da den ble skrevet var det ingen som visste at Risvik hadde vært utsatt for stump vold mot hodet kort tid før døden inntraff. Når tingrettsdommerne sitter og hører at slik stump vold var utøvet, og når de åpenbart er klar over at dette i seg selv kan medføre døden, kan man ikke unnskylde at spørsmålet om årsaken til dødsfallet blir begrenset til henvisning til obduksjonsrapporten.

Det fremgår ikke av tingrettens dom når slaget med manualen mot tinningen ble fant sted. Det står i dommen at den dette gjaldt "utdypet sine politiforklaringer".

Den dette gjaldt avga også forklaring for lagmannsretten, selv om dommen ikke var påanket for vedkommende. Forklaringen tok 75 minutter, og må ha vært relativt detaljert. I lagmannsrettens dom står det: "Det nevnes spesielt at tingretten for ... vedkommende la til grunn at h.n om kvelden de 11. august 2010 slo avdøde mot høyre øre med en manual på 5,5 kg slik at øret sprakk".

Jeg legger til grunn at fremstillingen er korrekt, selv om det ikke er et sitat fra tingrettens dom.

Spørsmål som en medisinsk sakkyndig ville stille

Dersom retten hadde oppnevnt en medisinsk sakkyndig, ville han sørget for å avklare hva som skjedde etter at slaget med manualen mot tinningen var falt. Var Risvik hele tiden bevisst og relevant, eller seg han straks inn i bevisstløshet.

Ved obduksjonen ble det antatt at døden var inntruffet ca. kl. 06.00 på morgenen 13. august 2010. Usikkerheten i slike vurderinger er stor, og større jo lenger tiden var gått fra det mulige tidspunkt for dødens innreden.

Mangelen på konkirete opplysninger om hva som har skjedd gjør at alt fra at døden inntraff umiddelbart til at den inntraff dagen etter er mulig.

Stumt vold mot hodet kan medføre døden, også om den ikke innreffer umiddelbart. Man må av obduksjonsrapporten legget til grunn at det ikke forelå noen skade på kraniet. Enhver lege vil vite at det ikke utelukker årsakssammenheng mellom stump vold og døden.

Når det gjelder spørsmålet om hva man kan bebreide legen som foretok obduksjonen, må det presiseres at det ikke følger av dommen at han var klar over, eller ble gjort oppmerksom på, de opplysninger som fremkom etter at de første politiforklaringer ble gitt om at en av de tiltalte hadde slått til Risvik i tinningen med slik kraft at øret sprakk. Det er intet som tyder på at han ble gjort oppmerksom på dette før han avga forklaring for tingretten. Det er heller ikke noe som tyder på at han hadde lest tingrettens dom da han ga forklaring for lagmannsretten.

Jeg nevner for orden skyld at det ikke i de avisartikler jeg har kunnet finne er gitt referat fra saken i tingretten (eller lagmannsretten) der stump vold mot hodet er nevnt.

Situasjonen ville ha vært en helt annen om legen som foretok obduksjonen hadde vært oppnevnt som sakkyndig i saken. Da ville han ha vært med i hele saken, og ville ha hørt forklaringene, blant annet om den vold Risvik hadde vært utsatt for.

Jeg nevner for orden skyld at det ikke i de avisartikler jeg har kunnet finne er gitt referat fra saken i tingretten (eller lagmannsretten) der den stumpe vold mot hodet er nevnt.

Saken bør gjenopptas

Jeg har tillatt meg å anmode Statsadvokatene i Rogaland om å oppnevne en medisinsk sakkyndig til å se på det som har skjedd, og jeg har også gjort Den rettsmedisinske kommisjon oppmerksom på saken.

Kopi av dette ble sendt til alle advokater som hadde vært forsvarer i saken. Det medførte at forsvareren til han som fikk 9 års fengsel straks skrev til statsadvokaten, med kopi til Den

rettsmedisinske kommisjon og de andre som deltok saken for å forsvare det han de og andre forsvarere hadde gjort i saken. Det var for ham viktigere å forsvare seg mot det som måtte komme av berettiget kritikk enn å sikre en rettferdig dom for sin klient og de andre som var uriktig domfelt.

Selv om tidligere forsvarere skulle stritte i mot, for å forsvare sitt eget skinn, vil jeg anbefale de som er dømt å søke saken gjenopptatt.

Jeg føler meg trygg på at i det øyeblikk en medisinsk sakkyndig blir oppnevnt i saken, vil saken være løst med en streng og rettferdig dom mot de tre som har fått den hardeste straff.